

## РОЗДІЛ II

### Інновації в освіті: методологічні, теоретичні, практичні та методичні аспекти.

УДК 378.091.313(477)

Белінська Т.В.  
e-mail: belinska\_tet@ukr.net

#### АКТУАЛЬНІСТЬ І СУТНІСТЬ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

**Анотація.** У статті проведено аналіз актуальності та сутності інтегрованого підходу у системі вищої освіти України, що надало можливість визначити багатокомпонентний зміст інтеграції як внутрішнього та зовнішнього компонента в освітній діяльності.

**Ключові слова:** інтеграція, інтегрований підхід, внутрішня та зовнішня інтеграція, система вищої освіти України.

**Abstract.** The article analyses the relevance and essence of the integrated approach in the higher education system of Ukraine, which made it possible to define the multicomponent content of integration as an internal and external component in educational activities.

**Keywords:** integration, integrated approach, internal and external integration, higher education system of Ukraine.

**Постановка наукової проблеми.** Інтеграційні процеси, що охоплюють останні десятиліття всі сфери суспільного життя нашої держави, мають значний вплив і на розбудову вищої освіти оновленої формації, тому доволі очевидно постає необхідність ретельного вивчення сучасних інтеграційних тенденцій, що й зумовлює актуальність проблеми. Проблема інтеграції в освіті в різні часи привертала увагу науковців та розглядалася ними з різних точок зору, проте, аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми свідчить, що серед дослідників немає однастайності у визначенні самого поняття інтеграції, а інтеграційні процеси в освіті розглядаються здебільшого в контексті лише одного або декількох напрямів. Саме тому виникає необхідність всебічного дослідження поняття інтеграції в системі вищої освіти, розгляду основних напрямів інтеграції і впливу інтеграційних процесів на розвиток вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Уперше поняття «інтеграція» було використано в XVII столітті Я. Коменським у праці «Велика дидактика»: «Все, що знаходиться у взаємозв'язку, повинно викладатися у такому ж взаємозв'язку» [5]. Його наступником був Й.-Г.Песталоцці. У творі «Лінггард і Гертруда» інтеграція розглядалась як метод навчання. Далі німецький вчений і педагог Герbart виділив основні етапи навчання (XVIII ст.): ясність (зрозумілість); асоціація; система (інтеграція) – можливість самостійно скласти картину світу.

Базові ідеї інтеграції в освіті, що ґрунтувались на положенні про встановлення природних зв'язків між елементами навчальної інформації, набули розвитку в період класичної педагогіки XVIII – XIX століть [7].

Подальший розвиток теоретичних основ і провідних напрямів інтеграції змісту навчання пов'язаний із діяльністю видатних представників педагогіки на межі XIX-XX століть, які стали засновниками проблемно-комплексного навчання у школі на міжпредметній основі. І сьогодні багато вчених продовжують вивчати вказаний аспект педагогічної науки. Так, проблемі інтеграції в освіті присвячено наукові праці таких учених, як І. Бех, О. Вознюк, С. Гончаренко, Н. Данько, О. Дубасенюк, В. Є. Калініна, І. Козловська, М. Іванчук, Т. Хребто та ін. При цьому більшість науковців обґрунтовують інтегративний підхід в освіті як вищий щабель розвитку педагогічного знання.

**Мета і завдання статті** полягають у розкритті сутності поняття «інтеграція» та обґрунтуванні інтеграційних процесів як сучасного напрямку модернізації системи вищої освіти України.

**Виклад основного матеріалу.** Актуальність інтеграційних процесів як суттєвої ознаки сучасного наукового та прикладного знання поглиблюється у зв'язку з інформаційним перенавантаженням сучасного освітнього процесу.

Термін інтеграція має латинське походження (*integratio* – відновлення, заповнення, *integer* – цілий) та позначає комплексний багатофункціональний процес, що має вираження в самих різноманітних формах [3, с.5].

Так, наприклад, у тлумачному словнику Оксфордського університету інтеграцію розглядають як «акт чи процес поєднання двох чи більше частин таким чином, щоб вони функціонували разом» [7, с. 675]. У педагогічному словнику зазначено, що інтеграція є поняттям, що означає як стан зв'язності окремих диференційованих частин і функцій системи, організму в ціле, так і процес, що веде до такого стану [6, с. 229].

Вищій школі необхідно наповнити зміст освіти новітніми матеріалами, запровадити сучасні технології навчання з високим рівнем інформатизації навчального процесу, вийти на творчі, ділові зв'язки із замовниками фахівця.

Аналіз інтеграційних процесів у європейських країнах показує, що інтеграція у сфері політики і економіки суттєво впливає на освітню галузь. Так, сучасними тенденціями освіти і виховання в розвинутих країнах світу є: розвиток духовних сил, здібностей та вмінь, завдяки яким громадяни єдиної Європи зможуть долати життєві перешкоди; формування громадянської відповідальності; забезпечення можливостей для особистісного й професійного зростання з метою самореалізації; створення умов для саморозвитку творчої індивідуальності.

Для успішного розвитку міжнародних інтеграційних процесів в освіті необхідне досягнення суспільством певного рівня розвитку при наявності як мінімум трьох умов: міцного економічного фундаменту в певній групі країн; безперечного верховенства закону; демократичного прийняття рішень, заснованого на принципах компромісу та консенсусу. Разом з тим, певний ступінь розвитку і постійного вдосконалення інтеграційних процесів є необхідною умовою суспільного прогресу.

На нашу думку, міжнародна інтеграція як важлива тенденція розвитку системи вищої освіти в Україні повинна мати багатосторонній, різноплановий характер, оскільки багатоаспектність інтеграційних тенденцій сприятиме більш успішному розвитку національної освітньої системи. Очевидною виступає необхідність ретельного вивчення та аналізу закордонного досвіду, освітніх стандартів та запровадження лише тих із них, які є прийнятними для державної системи освіти та сприятимуть ефективнішому її розвитку.

Запровадження такого інтегративного підходу у викладанні сприятиме підвищенню рівня підготовки і викладачів ЗВО, даючи їм змогу розширити коло власних знань та підвищити свою кваліфікацію. Наразі вимогою часу стає підготовка фахівців нової якості, які є конкурентоспроможними на ринку праці [1, С. 52-55]. У досягненні цілей ключової реформи «Нова українська школа» основним є забезпечення якісної освіти та сприяння навчанню впродовж життя [8, С. 415-418]. За умови запровадження вищими навчальними закладами вказаного рівня міжпредметної інтеграції, а також ураховуючи інші інтеграційні напрями, уважаємо за можливе висунути та дати визначення поняттю, що характеризує навчальний процес у сучасних інтеграційних умовах – поняттю інтеграційного середовища у навчанні.

Готовність учителя музики до мистецької інноваційної діяльності передбачає активне запровадження інтеграційних процесів у мистецькій освіті [2, С. 20-25]. Так, під інтеграційним середовищем у процесі підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності ми розуміємо складні та багатогранні умови навчання, що передбачають наступні фактори: запровадження міждисциплінарного підходу до підготовки майбутніх фахівців з метою досягнення ними високого рівня кваліфікації та професіоналізму, набуття здобувачами вищої освіти інтегративних знань.

Міждисциплінарна інтеграція сприятиме формуванню професійного рівня вчителя музичного мистецтва [4, С.50-56]; урахування передового зарубіжного досвіду, ознайомлення здобувачів освіти із сучасними інноваційними досягненнями закордонних спеціалістів у відповідній галузі з метою удосконалення підготовки майбутніх фахівців до рівня світових стандартів, створення умов для взаємодії із закордонними фахівцями; створення сприятливих умов для плідної співпраці викладачів та студентів, інтеграції спільних зусиль по опануванню професією; запровадження та використання новітніх мультимедійних та комп'ютерних технологій у процесі навчання; створення умов для розвитку зацікавленості здобувачів освіти в участі в розробці наукових проєктів, що сприятиме інтеграції наукової сфери та системи вищої освіти; запровадження взаємодії студентів та працівників підприємств і організацій з метою практичного оволодіння професією та подальшого працевлаштування.

**Висновки.** Таким чином, зазначимо, що проведений аналіз актуальності та сутності інтегрованого підходу у системі вищої освіти України дає нам змогу визначити, що складне та багатокомпонентне поняття інтеграції в освіті може розглядатись у зовнішньому прояві як процес реформування, модернізації освіти, рух до Європейського простору, одним із завдань якого є піднесення

компетенції майбутніх фахівців до світових стандартів, а також в її внутрішньому прояві, що має на увазі найрізноманітніші напрями, такі як інтеграція змісту навчальних дисциплін, інтеграція освіти і науки, вищих навчальних закладів.

### **Список використаних джерел:**

1. Белінська Т.В. Розвиток вітчизняної мистецької освіти в контексті європейської інтеграції. Мистецтво та освіта в контексті європейського виміру : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 02 лист. 2022 р. Вінниця : ВДПУ, 2022. С. 52-55.
2. Білозерська Г. О., Сізова Н. С., Кравцова Н. Є., Белінська Т. В., Газінська О. В. Формування готовності майбутніх педагогів-музикантів до мистецької інноваційної діяльності. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2024. Випуск 97. С. 20-25.
3. Божко Н. Інтегративний підхід до навчання в контексті реформування системи освіти України. Молодь і ринок. 2018. № 7 (162). С. 84–89.
4. Василевська-Скупа Л. П., Кравцова Н. Є., Швець І. Б. Міждисциплінарна інтеграція як важливий чинник професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 2023. Вип. 29. С. 50-56
5. Коменський Я. Велика дидактика. Т.1. Київ, Радянська школа. 1940. 248 с.
6. Педагогічний словник / [за ред. М. Ярмаченка]. К.: Педагогічна думка, 2001. 516 с.
7. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English Sixth Edition; ed. by Sally Wehmeier. Oxford, University Press, 2000. 1540 p. 11. Skalny, A. Bioelementology as an interdisciplinary integrative approach in life sciences: terminology, classification, perspectives. Journal of Trace Elements in Medicine and Biology. 2011.Vol. 25. pp. 3-10.
8. Tetiana Belinska, Liudmyla Vasylevska-Skupa, Lolita Kostiuk. The use of interactive methods in music art lessons as a means of soft skills formation in primary school students. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 51, 2022. С.415-418.